

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

กฎหมายเครื่องหมายการค้ามีอยู่ เพื่อเป็นการช่วยและกำหนดการนำมาใช้ ซึ่งเครื่องหมายที่เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงสินค้าและบริการในตลาดการค้า ข้อกำหนดต่อการใช้ถูกนำมาใช้ เพราะกรณีมีเหตุผลอันสมควรที่จะต้องกำหนดความคุ้มครองตามกฎหมาย ให้แก่เครื่องหมายจดทะเบียนซึ่งไม่ได้บ่งชี้ถึงสินค้าหรือการบริการที่มีอยู่จริงในตลาดการค้า แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าของเครื่องหมายการค้ายังคงมีความสนใจที่จะนำเครื่องหมายจดทะเบียนอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่มีการนำมาใช้ในอนาคต เพราะเครื่องหมายที่ได้สงวนไว้สามารถช่วยในการวางแผนธุรกิจในระดับโลกได้ ผู้ที่มีความประสงค์จะนำเครื่องหมายใหม่ ๆ มาใช้ อาจถูกขัดขวางมิให้ทำเช่นนั้น เพราะเหตุที่มีเครื่องหมายที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้สงวนไว้เป็นจำนวนมาก ในหลาย ๆ กรณี การมีข้อกำหนดต่อการใช้ทำให้เกิดผลในการยับยั้งมิให้ผู้จดทะเบียนคัดค้านเป็นประการอื่นไปได้ และทำให้ผู้นำเครื่องหมายใหม่มาใช้สามารถจดทะเบียนของตนได้ โดยไม่จำเป็นต้องยื่นคำร้องขอให้มีการเพิกถอนทะเบียนก่อน ในกรณีเหล่านี้ทำให้คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถปรองดองกันได้ ในกรณีส่วนน้อยเท่านั้นที่ผู้นำเครื่องหมายใหม่มาใช้ อาจจะต้องยื่นคำร้องขอให้มีการเพิกถอนทะเบียนก่อน หากเครื่องหมายนั้นมีความสำคัญถึงขนาดที่จะต้องกระทำเช่นนั้น

เจ้าของเครื่องหมายการค้า ที่ต้องการเก็บรักษาเครื่องหมายการค้าจำนวนมากของตนเอาไว้ใช้ในอนาคตจะจัดการอย่างไรกับการบังคับใช้ที่เข้มงวดของข้อกำหนดต่อการใช้ ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั่วโลก? ผู้เขียนเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าซึ่งดำเนินธุรกิจอยู่ในหลาย ๆ ประเทศ จะต้องมาทำการตรวจสอบทัศนคติและประเพณีปฏิบัติของเครื่องหมายการค้า และ

การจัดการเครื่องหมายการค้าเสียใหม่ บนพื้นฐานของการประกอบธุรกิจทั่วโลก แทนที่เจ้าของเครื่องหมายการค้า จะไม่นำพาดำเนินการหรือทำแค่เพียง การวางแผนการใช้ทั่วโลก หรือวางแผนอื่นใด ให้กับเครื่องหมายจำนวนนับพัน เครื่องหมาย ลงไว้ในเอกสารของบริษัทข้ามชาติ เจ้าของเครื่องหมายการค้า ควรที่จะยอมรับความจริงว่าสิทธิในเครื่องหมายอาจสูญเสียไปได้และหากได้มีการ ยอมรับความจริงในข้อนี้แล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้าก็จะสามารถหลีกเลี่ยง ความเสียหายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ และในที่สุดเจ้าของเครื่องหมายการค้าก็จะมีโอกาสวางกลยุทธ์ทางการค้าที่สอดคล้องกับความเป็นจริงของกฎหมาย และวิธี ปฏิบัติของเครื่องหมายการค้าของโลกที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

การโฆษณาเครื่องหมายที่ไม่มีการใช้ ควรจะนำมาเป็นข้อพิจารณาสำหรับกรณีของเครื่องหมายการค้าในกรณีที่มีผู้ร้องขอให้มีการเพิกถอนทะเบียน ตาม มาตรา 63 และเจ้าของเครื่องหมายการค้าจะต้องพิสูจน์ว่า ตนไม่ได้มีเจตนาจะ ไม่ใช้หรือละทิ้งเครื่องหมายการค้านั้น แม้จะยังมีความไม่แน่นอนอยู่ว่าการขาย "พอเป็นพิธี" หรือการขาย "ในลักษณะป้องกันตัวเอง" จะสามารถนำไปใช้เป็น หลักฐานในการพิสูจน์ตามมาตรา 63 ได้เพียงใด ? ผู้เขียนเห็นว่า การขายเช่น นี้ยังคงมีคุณค่าในเชิงยุทธวิธีอยู่ ยกตัวอย่างเช่น การขายเช่นนี้ทำให้ผู้จดทะเบียน สามารถอ้างสิทธิได้โดยสุจริตในระหว่างการเจรจาว่าเครื่องหมายของตน ยังมี การใช้อยู่ แต่อย่างไรก็ดี เจ้าของเครื่องหมายการค้าควรที่จะยอมรับความเป็น จริงในสภาพของกฎหมาย เครื่องหมายการค้าที่มีอยู่ในปัจจุบันมากกว่า เพราะการมี ข้อกำหนดต่อการใช้ทำให้สิทธิในเครื่องหมายที่ไม่มีการใช้โดยส่วนใหญ่สูญสิ้นไป ได้ การสูญเสียเช่นนี้เป็นอันตรายต่อเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีความประสงค์ที่จะ ส่งวนเครื่องหมายจำนวนหนึ่งไว้ใช้ในอนาคต อย่างถูกต้องตามกฎหมาย แต่อย่าง ไรก็ดีหากเจ้าของเครื่องหมายการค้ารายเดียวกันนี้ประสงค์จะจดทะเบียนเครื่อง หมายใหม่ของตน ข้อกำหนดต่อการใช้จะเป็นประโยชน์แก่เจ้าของเครื่องหมาย การค้ารายดังกล่าว เพราะข้อกำหนดต่อการใช้จะเป็นสิ่งช่วยให้มีการนำเครื่อง หมายใหม่มาใช้ได้

จากการศึกษามาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทั้งหมด ผู้เขียนเห็นว่า การใช้ เครื่องหมายการค้า เป็นการก่อตั้งสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ใช้นั้นอย่างแน่นอน

ส่วนการใช้เครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนไว้อย่างสม่ำเสมอ ไม่อาจถือเป็น การรักษาสีทธิในเครื่องหมายการค้านั้นโดยปริยาย ในแง่ของการต่ออายุทะเบียน ในส่วนนี้ ผู้เขียนยังคงเห็นว่า การใช้เครื่องหมายการค้าอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่ง ช่วยให้ผู้จดทะเบียน สามารถนำไปใช้พิสูจน์สิทธิที่ดีกว่าในเครื่องหมายนั้นกับบุคคล อื่นได้เท่านั้น แต่ไม่อาจใช้ไปถึงกับเป็นการต่ออายุทะเบียนเครื่องหมายโดยปริ- ยายได้ ในประเด็นนี้ ไม่ว่าจะประเทศที่ใช้ระบบการใช้เครื่องหมายการค้า หรือระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ต่างมีแนวคิดเหมือนกันว่า หาก เครื่องหมายการค้าใดได้จดทะเบียนไว้แล้ว เครื่องหมายนั้น ควรต้องมีการใช้ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาสีทธิในเครื่องหมายนั้นนั่นเอง การต่ออายุ ทะเบียนยังคงมีประโยชน์อยู่ในแง่ของการตรวจสอบความมีอยู่ของทะเบียนเครื่อง หมายนั้น เพื่อให้ผู้ประสงค์จะนำเครื่องหมายใหม่ ๆ มาใช้ ได้ทราบล่วงหน้าว่ามี เครื่องหมายใดที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว อันจะลดปัญหาการละเมิดเครื่องหมายการค้า ไปได้ ปัญหาที่ว่า การใช้เครื่องหมายการค้าควรใช้้อย่างไรนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ในปัจจุบัน ไทยยังไม่มีข้อกำหนดต่อการใช้ที่ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า จะ สามารถยึดถือเป็นแนวปฏิบัติได้ สิ่งนี้อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความสับสน ของผู้บริโภคได้ เพราะผู้จดทะเบียนทั้งหลายต่างมีวิธีการในการใช้เครื่องหมาย การค้าของตนแตกต่างกัน จะเห็นได้จากประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาในวิทยานิ- พจน์ฉบับนี้ว่า ในต่างประเทศมีการพัฒนาการ และแนวความคิดในเรื่องการใช้ เครื่องหมายการค้าหลายรูปแบบ แต่ในขณะนี้หลาย ๆ ประเทศ มีความพยายาม รวมตัวกัน เพื่อกำหนดวิธีการใช้เครื่องหมายการค้า และการให้ความคุ้มครองต่อ ทะเบียนเครื่องหมายในแนวทางเดียวกันมากขึ้น ผู้เขียนเชื่อว่าคงเป็นเรื่องยาก ที่ไทยจะหลีกเลี่ยงกระแสของการรวมตัวในกลุ่มประเทศธุรกิจได้ อาทิเช่น กรณียของ AFTA เมื่อเป็นเช่นนี้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบในส่วนของบริษัทสินทางปัญญาคือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา ควรที่จะได้มีการพิจารณาวางแผนทางและวิธีการให้ไทยมี การใช้เครื่องหมายการค้าในวิถีทางที่สากลยอมรับได้ ในการกระทำเช่นนี้ผู้เขียน เห็นว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 5 ได้บัญญัติให้ อานาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในการที่จะออกระเบียบ ประกาศหรือ คำสั่งใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัตินี้ โดยไม่จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไข เปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า หากได้มีการดำเนินการร่างข้อ กำหนดต่อการใช้เครื่องหมายการค้าขึ้น เพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง และเป็นที่

ยอมรับของต่างประเทศและทำการประกาศใช้ ในอนาคต การใช้เครื่องหมายการค้าโดยผู้จดทะเบียนของไทย ก็จะต้องอยู่ในแนวเดียวกันและสามารถเข้าเงื่อนไขของข้อกำหนดต่อการใช้ที่เป็นสากลได้ สิ่งนี้จะทำให้เครื่องหมายการค้าของไทยขยายตัวไปพร้อมกับสินค้าไทยในต่างประเทศได้ซึ่งจะเป็นการขยายสิทธิต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้เครื่องหมายการค้าในไทยออกไปได้ทั่วโลก นอกจากนี้ ข้อกำหนดต่อการใช้ ยังจะเป็นกฎเกณฑ์ซึ่งทำให้การใช้เครื่องหมายการค้าในไทยเป็นไปในแนวเดียวกันโดยไม่สับสน และเป็นสิ่งป้องกันความสับสนของผู้บริโภคได้ อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษามาข้างต้นทั้งหมดทำให้เห็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับการใช้เครื่องหมายการค้าประการหนึ่งในไทย คือ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้า ซึ่งแบ่งได้ออกเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกคือภาครัฐบาล และฝ่ายหลังคือภาคเอกชน ภาครัฐบาลคือฝ่ายที่กำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องเครื่องหมายการค้า ส่วนภาคเอกชนเป็นผู้ทำการใช้เครื่องหมายการค้า ผู้เขียนพบว่าทั้งสองภาคมีวิถีปฏิบัติที่ไม่สอดคล้องกันในเรื่องเครื่องหมายการค้า หากจะเปรียบเทียบการจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด จะเห็นได้ว่า กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้ควบคุมทะเบียนหุ้นส่วนบริษัททั้งปวงของไทย เมื่อมีการจดทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทเรียบร้อยแล้ว การจัดการหุ้นส่วนบริษัท ย่อมเป็นหน้าที่ของภาคเอกชน แต่อย่างไรก็ดี การจัดการหุ้นส่วนบริษัท ยังมีขอบเขตบางประการที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 22 ส่วนการจัดทำบัญชี ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติของประมวลรัษฎากร และผู้ตรวจสอบบัญชียังมีสำนักงานผู้ตรวจสอบบัญชี กากับดูแลในการปฏิบัติทางบัญชีอีกด้วย นอกจากนี้ ทั้งการจัดการหุ้นส่วนบริษัทและการจัดทำบัญชีของบรรดาหุ้นส่วนบริษัทยังมีกฎเกณฑ์ในทางธุรกิจ ในลักษณะสากลที่ทั่วโลกถือปฏิบัติอยู่ เป็นสิ่งควบคุมอีกชั้นหนึ่ง เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาถึงเครื่องหมายการค้า จะเห็นว่า เมื่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้อนุมัติคำขอจดทะเบียนของผู้จดทะเบียนรายใดแล้วจะมีการออกทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามที่ขอให้แก่ผู้จดทะเบียนรายนั้น และหลังจากนั้นเป็นระยะเวลาสิบปี เจ้าของเครื่องหมายการค้ารายนั้นจะใช้เครื่องหมายการค้านั้นในลักษณะอย่างไร

ไม่ใช้ เป็นหน้าที่ของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่จะต้องไปกำกับดูแลหรือตรวจสอบหรือ
 แม้แต่ในเวลาที่มีการต่ออายุทะเบียน กรมทรัพย์สินทางปัญญา ไม่มีหน้าที่ที่จะต้อง
 ตรวจสอบถึงการใช้เครื่องหมายการค้านั้น ในระยะเวลาสิบปีที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่
 จะมีการต่ออายุทะเบียน เพียงแต่ขอให้ผู้ขอจดทะเบียนปฏิบัติตามระเบียบของ กรม
 ทรัพย์สินทางปัญญาในการใช้แบบพิมพ์และกรอกแบบพิมพ์ที่ถูกต้องและชำระค่าธรรมเนียม
 เสียให้ครบถ้วนเท่านั้น ผู้ขอจดทะเบียนรายนั้น จะได้รับการต่ออายุทะเบียน
 เครื่องหมายการค้าต่อไปอีกสิบปี ทะเบียนเครื่องหมายการค้าของไทย จะอยู่ใน
 ลักษณะนี้ทั้งสิ้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติเช่นนี้เสียใหม่
 เพื่อให้การพัฒนาการเครื่องหมายการค้า มีประสิทธิภาพ มากกว่าที่เป็นอยู่ใน
 ปัจจุบัน โดยผู้เขียนขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

ก. พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจน
 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดที่ให้มีการใช้ อาทิเช่น รูปแบบ ขอบเขต ปริมาณ
 และระยะเวลาที่ต้องมีการใช้เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เกิดปัญหาในการบังคับใช้บทบัญญัติ
 แห่งมาตรา 63 ในอนาคต เพราะจะมีข้อโต้แย้งกันอย่างมากระหว่างผู้ร้องขอ
 ให้มีการเพิกถอนเครื่องหมายการค้า กับเจ้าของเครื่องหมายการค้า ว่าอย่างไร
 จึงจะเรียกว่า "ใช้" และอย่างไรจึงเรียกว่า "ไม่ได้ใช้" ดังนั้นในส่วนของภาค
 รัฐ ควรมีการประกาศให้มีการใช้ข้อกำหนดต่อการใช้ โดยรัฐมนตรีว่าการกระ-
 หารวงพาณิชย์ ใช้อำนาจตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า
 พ.ศ. 2534 ซึ่งไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าแต่
 อย่างใด ในข้อกำหนดต่อการใช้ที่จะนำมาใช้บังคับ ควรมีความเป็นสากลซึ่งกระ-
 ทำได้โดยการนำแนวความคิดของต่างประเทศมาผสมผสาน ทั้งนี้เพื่อให้ต่างประ-
 เทศยอมรับถึงวิธีปฏิบัติและแนวทางในการใช้ เครื่องหมายการค้ามากขึ้นกว่าที่เป็น
 อยู่ในปัจจุบันนี้

ข. ภาระการพิสูจน์ถึงการใช้หรือไม่ใช้เครื่องหมายการค้า ยังคงตก
 อยู่ที่ผู้ร้องขอให้มีการเพิกถอนเครื่องหมายการค้า ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ
 เครื่องหมายการค้า ภาระเช่นนี้ส่งผลทำให้มีผู้ร้องขอให้มีการเพิกถอนเครื่อง
 หมายการค้าน้อยและทะเบียนเครื่องหมายที่ไม่มีการใช้เพิ่มมากขึ้น ทำให้การพัฒ-
 นนาการเครื่องหมายการค้าในไทย ไม่เป็นไปตามกระแสของธุรกิจอันแท้จริงใน

ปัจจุบัน แต่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ในประเด็นเรื่อง การกระทำการพิสูจน์ในคำร้องขอให้มีการเพิกถอนเครื่องหมายการค้า เพราะเหตุที่ไม่มีการใช้ เป็นเรื่องยุ่งยากและใช้เวลานาน ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการออกประกาศโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ให้มีการนำข้อกำหนดที่ให้มีการพิสูจน์ถึงการใช้ในระยะเวลาดังกล่าวหนึ่ง และในเวลาที่มีการต่ออายุทะเบียนเครื่องหมายการค้ามาใช้บังคับ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดภาระในการพิสูจน์ของผู้ร้องขอให้มีการเพิกถอนเครื่องหมายการค้า และเพื่อเป็นการลดจำนวนคำร้องขอ ให้มีการเพิกถอนเครื่องหมายการค้า เพราะเหตุที่ไม่มีการใช้ลง ตลอดไปจนถึงคดีประเภทนี้ในศาลอีกด้วย

ค. นโยบายในการใช้เครื่องหมายการค้าของผู้จดทะเบียน มีอยู่อย่างสับสนและแตกต่างกัน ก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพในการใช้เครื่องหมายการค้าและก่อให้เกิดความสับสนต่อประชาชนผู้บริโภค เพราะการใช้เครื่องหมายการค้าไม่ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน นอกจากนี้ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ไม่มีบทบัญญัติโดยตรง ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจากความสับสนเหล่านี้ นอกจากบทบัญญัติในการลงโทษผู้กระทำความผิดในการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าเท่านั้น ดังนั้น ในส่วนของภาคเอกชน ผู้จดทะเบียนและเจ้าของเครื่องหมายการค้าทั้งหลาย ควรมีนโยบายที่แน่ชัดในการบริหารและจัดการเครื่องหมายการค้าของตนอย่างเหมาะสม

ศูนย์วิจัยทรัพย์สินทางปัญญา
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย